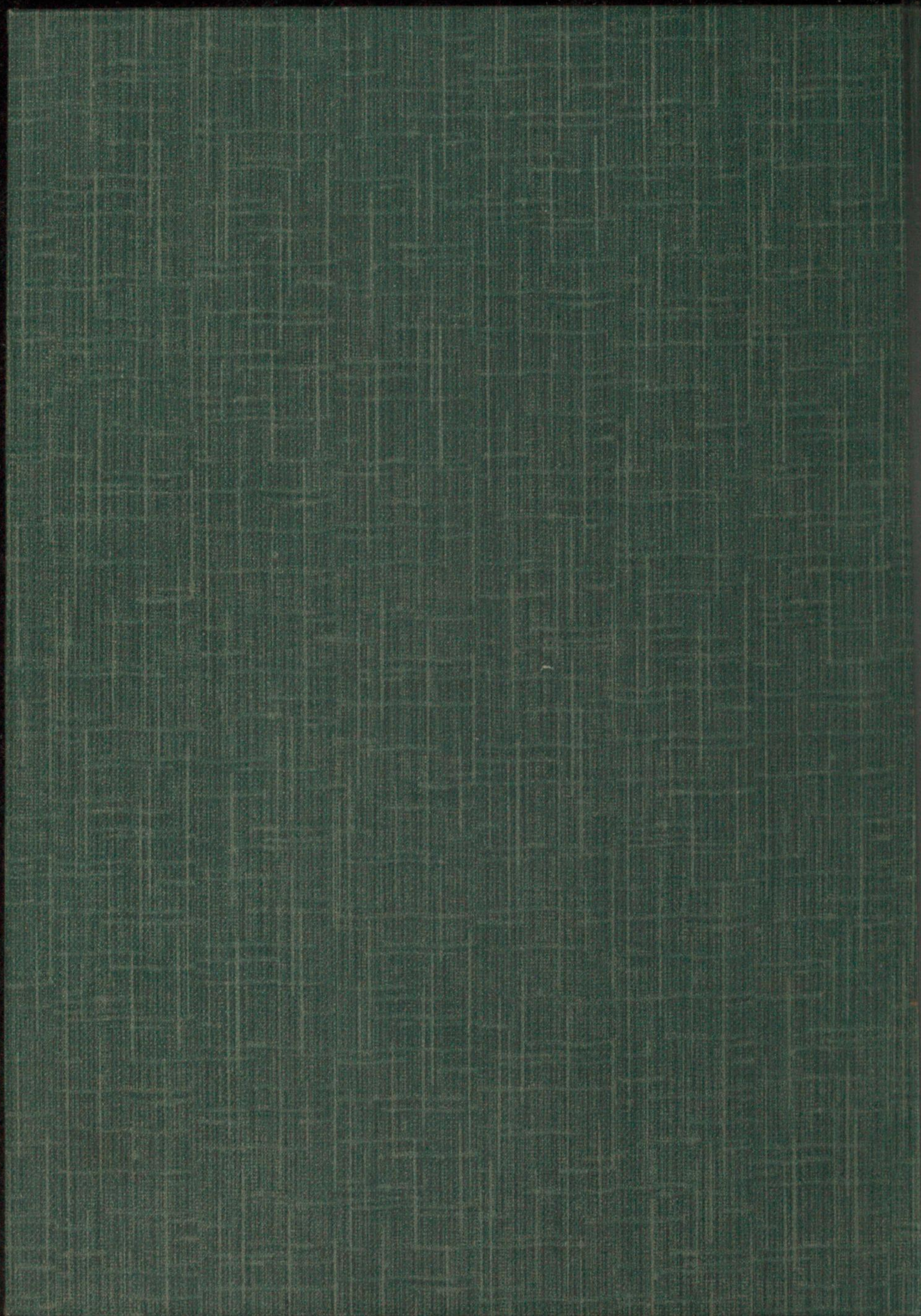
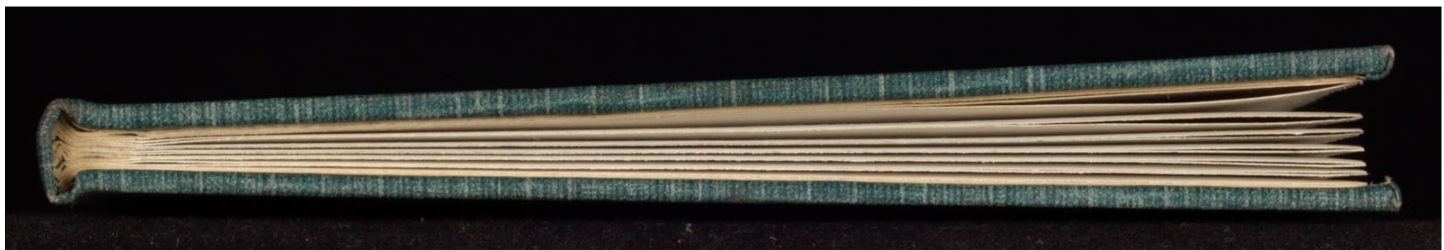
CAPELLUTUS
DU CURATIONE
PESTIFERORUM
APOSTEMATUM

1475

CAPELLUTUS — 1475

Rolandi capelluti Chrysopolitani Philosophi. parmensis: ad Magistrū Petrū de gualādris de parma: Cyrugicum optimum: Tractatus de curatione pestiferoruȝ apostematum. Incipit feliciter.

XITUS RERUM PRUDENtia metit̄. Si prudēs ergo est animus tu9 exitū cōsidera & non principia quę sępe hoībus mellita esse uident̄ quoꝝ exitus est amarissimus Respice ne cū tota familia tua te corrumpas dū ingētia auri pōdera accumulare optas. Cognosco ęquidē ꝙ ad hoc piculū te poti9 auaricia inducit q̄ caritas. O quātos ad malū finē auaricia deduxit. Quid enī lucrari intendis in illa infelicissima urbe quę omī miseria plena est. Affirmo q̄cunq3 dicis ꝙ regnante Epidimia a pestilentiatis magna munera medicis donant̄: tñ lucrari solidum sine piculo magis p̄staret q̄ cum piculo ducatū. In tuis lr̄is me rogas. ut mea expimēta & aliorū pitoꝝ medicoꝝ expta q̄ ad manus meas deuenerūt & practicā quā exercui ī nobilib9 urbibus in quibus regnante peste me reperi tibi in uno breui uolumīe scribere uellē. Crede mihi nō uana loquenti quę nūq̄ p̄ctice s̄ tm̄ me cōsilio dedi. nōnullos tū ex pitis nr̄o tēpore cognouimus q seipos p̄ctice dederunt q morte pierūt. O immemor tuę familię ꝑpter lucrū morti te & tuos tradere noli: non metuis ea que a cunctis metuenda sunt. Currēte. M. CCCC. LXVIII. Anno. me ī urbe nr̄a repi in q̄ nō pua & horrida uiguit pestis quā silr̄eȝ nūq̄ uidisse nec uidere credo. Null9 amor nulla caritas in parmigenis erat: sed omnis īmanitas & crudelitas in eis regnabat. Vicin9 vicino opē p̄star̄ nolebat. frater frēm: uiri uxores: & uxores uiros: pntes filios: & filii pntes delinquebant homines non tm̄ peste

1

Rolandus Capellutus [1468]
(earliest printed book on Plague)
in Bibl. nat. Paris

2

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

ꝑ potius necessitate moriebant̄ Quod peius prochiani
uero nec cõfessionem nec sacratissimũ corpus xp̄i nec ex
tremam unctionem infirmis donare uolebãt: fr̄es mēdi
cantes & perrochiani defũctoꝝ corpa in ꝓpriis urnis
sepeliri uetebãt. q̄primuꝫ ad aures officialium ueniebat
qꝫ un9 aliq̄ egritudie laboraret immediate officiales cũ
magna satellituꝫ caterua gressus suos cũ furore & īpetu
ad domũ illius accelerabant: uel illũ in domo recludere
uł de domo expellere: & ad sanctũ Leonbardũ ire facie
bãt: q locus: boĩm macellum erat. & in quo omne gen9
luxuriȩ cõmittebat̄: plus immanitas & latrocinia in di
cto loco uigebãt q̄ amor & caritas. In urbē uero tãta fa
cinora ꝑpetrabant̄ qđ nec lingua fari nec manu scriber̄
possem. Per urbē subiratores officialiũ ibant. & si pau
pm porcos repiebãt illos īterficiebant & uendebant: &
ex dictarum carniũ porcinarũ comesticē magno regnã
te calido ꝓut regnabat mille hoĩes infectati sũt & perie
runt. Cũ ergo regnat pestis tanq̄ mortē porcinas fugi
te carnes. Cessata epidimia medici qui pestilētiatis me
debantur. ab officialibus detēti & incarcerati fuerunt:
illosqꝫ īputabãt mille latrocinia & homicidia cõmisisse:
& pȩcunias quas cum magno labore & periculo lucrati
fuerũt eis arripuerunt. Ne tibi & cȩteris legentibus te
dium nr̄a pagina prestet q̄ breuius potero tuȩ petitioni
pro posse satisfacere decreui.

X CORRVPTO AERE. ET EX
corporibus supiorib9. Ex carestiaqꝫ & ex
fectore cadauerũ. Ac etiã cõtagio pestilen
tiã in corporibus humanis cõsurgere uide
mus. Secreta naturȩ que a ꝑitissimis phisicis antiqs &
modernis ignota fuerũt sol9 de9 nouit. Ideo nõ sper
nenda sed notãda sunt signa: que & in morte & post

morté humanis corporib9 adueniebãt. Aliq peste mo
riebant̃ qui in extremis q̃si ad os genua applicabant:
& ita eoꝝ corpa atracta seu astriata remanebãt: & hoc
magis fortib9 corporib9 adueniebat q̃ debilib9 & ꝓ
stratis. Aliq peste moriebant̃ quorũ corpa denigrata
erãt. Aliq uero solũ renes denigratos habebãt. Aliq
moriebant̃ quoꝝ corpa tota mendata erant. Aliq so
lũ coxas & pectus mendatũ habebãt. Aliq erant quo
rũ corpa a ꝓprio colore mortuoꝝ non mutabant̃ sed
post aures uel iuxta oculũ dextrũ uel sinistrũ nigredi
nẽ quãdaꝫ ad siĺitudinẽ lentis habebãt. Aliq etiã erãt
q corpa crocea & tumefacta habebãt. Aliq etiã erant
q in corpibus eoꝝ habebãt uesicã quãdaꝫ ad siĺitudi
nẽ glãdis que lardone plena esse uidebat̃. Aliq etiam
moriebãt̃ qui glãdulas ĩ locis emũtoriis uĺ alia apata
uenenosa in corpe tenebant. Aliq etiã suffocabãt̃ ab
ore quoꝝ nõ pua quãtitas sanguinis emanabat. Faci-
le qdeꝫ est scribere: ß arduũ & difficilimũ est naturę se
creta cognoscere posse. Multa egregia adiectiua nr̃is
expimẽtis adiũgunt̃: ut uerũ: ꝓbatũ: mirabile: & exp
tũ: que in ꝓbatõe nõ uera sed falsa esse cognoscimus.
Iõ poptie locutus est sapiẽtissim9. Ypocras: in prima
pticĺa ãphyrismoꝝ & in p̃mo ãphirismo cũ dixit vi-
ta breuis: ars uero lõga: tpus acutũ: expimentũ uero
fallax: Iudicium aũt difficile. Necesse est ergo sapiẽti
& expto medico ut pestilentiatis cõtinue a p̃ncipio in
cõfortatõe cordis & spiritualiũ cũ rebus cor cõfortãti-
bus: & euacuatõibus uniuersalibus & pticularib9 bo
noq3 nutrimento instet. Ideo uerbis mentẽ aduertere
debes qui onus pestilentiatoꝝ assumere intendis. qui-
busdã enim adueniebat acutissima febris cum maximo
dolore capitis & passione renum: orisq3 stomaci dolore

3

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

4

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

ac etiã lateꝝ & Ipocundrioruꝫ & cum uomitu & nau
sea pulsu cordis casu uirtutis uel sincopi. Secũda uero
die ĩ locis emõtoriis glãdula uł aliud apã uenenosũ ut
antrax uel carbũcul9 in corpore oriebať. Etiã quibus/
dã acutissima febris cum apate uenenoso & cum seuis
accidentib9 superius noĩatis mortẽ indicantibus adue
niebat. Si uero isti qbus hec seua accidẽtia adueniebãt
ffomebanť spiritus cũ sanguine exiebat. Ideo hec cu/
ra soli etiã omnipotẽti deo seruanda est. Aliq etiã erãt
qbus adueniebat acutissima febris: cum apate ueneno
so sine accidentibus supius dictis. hos qdeꝫ sine ulla
mora a latere in q̊ apa ortuꝫ erat ffomare ĩpabamus si
uirtus & etas tollerare poterãt. Aliq etiã erãt quibus
acutissima febris cuꝫ magno dolore capitis adueniebat
& in secunda die apa uenenosuꝫ oriebať. hi qdeꝫ si ffo
mebanť orto apate. in uomitu: nausea: tremore cordis
& sincopi ĩcurrebãt & moriebanť. Aliq etiã erãt qb9
sine apate adueniebat: & ita pfundebanť in somno ꝙ
astãtes nullo mõ eos euigilare poterãt & moriebanť.
Aliq etiã erãt q apa uenenosuꝫ cũ acutissima febre &
pfunditate somni tenebãt & moriebanť. Aliq etiam
erãt q acutissimã febrẽ sine apate & cũ apate in corpe
tenebãt & nũq̃ somnũ nec requiẽ cape poterãt & mo/
riebanť. Aliq etiã erãt q apata sine acutissima febre ĩ
corpe tenebant & solũ cum emplis maturantibus illa
ad exiturã deueniř faciebãt. & etiã cũ cerotis & uncti
onibus ac etiã purgatõibus illa delebãt. Scire eniꝫ de/
bes ꝙ malignis & pestilentialib9 morbis citissima cõ
ueniunt remedia que si differunť nihil cõferunt. Ideo
principiis est resistendum ut ait poeta nõ insuauis pri
cipiis obsta. sero medicina patur. Cum mala plongas
cõualuere moras. Illis qbus acutissima febris cũ apate

& sine apate & cū seuis accñtibus supius noiatis mortē indicantib9 adueniebat omnino stomia. & solutiuū pstare recusabam9. sed hoc modo eis succurrere impabam9 Aduerte ꝙ pestilētia multū debilitat & cōtaminat nāꝫ Iō pestilentiati bonis cibis & substantialibus sūt sepe nutriēdi. Multiplica ergo in eis numerū & minue quantitatē. ℞. ergo pulpas galline uł caponis & minutī illas incide. postea cū aliquib9 amigdolis dulcibus optīe cōtunde. hoc facto cū brodio distilla p thamisū & pone ī aliq̄ uase terreo bñ uitriato ad calefaciendū & calefacto adde modicū uini granatoꝝ uel agreste & aque rosate: uel alterius aque cordiał. ut mellisse boragīs zc̄. de hac potōne sepe pestilētiato pbe. hoc enī fieri dꝫ de trib9 horis in tribus uel de q̄tuor horis in q̄tuor ad plus. Alia aqua magnę uirtutis & substantie quę multum egrotantibus cōuenit qñ nō pñt aliqd comedere. ℞. unū caponē bñ piguē uł unā gallinā & minutī incide: & ei9 ossa per optime frāge & ī elambico uitreo ad distillādū pone. & si uis aquā cordialiorē facere plas ducatos & fragmēta lapidū ptiosoꝝ & coralos rubeos potes īponere: & de hac potione sępe pestilētiato donare: pōt etiā alio modo hęc potio cordiał fieri. ℞. unum caponem bñ piguem & minutim incide: & ei9 ossa pоptime frāge & ī uaso uitreo pone: & cū dicto capone. ii. vn. manus xpi finissimi. vi. uel. viii. ducatos. plaꝝ lapidū pciosoꝝ fragmēta & coraloꝝ rubeoꝝ: ac etiā subām triū uł q̄tuor arantioꝝ optīe mūdatā adde: uaseq꜄ obturato in duplici uase hāc potōꝫ p. v. uł. vi. boras facias bulire: postea de dicta potōe egrotāti pbe. Mixtura cordiał. ℞. zuchari rosati uiolati buglossati boragīati & dyamellisati. añ. vn. i. eñ ꝺ gēmis. vñ. s. man9 xpi finissimi. vñ. ii. man9 xpm terrat̄ & cū dictis zucharibus admiscent̄: & cū uno uel

5

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

6

6

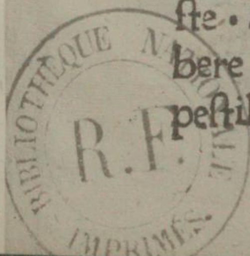

Rolandus Capellutus [1468]

in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

duob9 folijs auri fiat mixtura: Hec mixtura pōt cū aqſ cordialibus diſſolui. poſtea pertamiſū colari & de dicta colatura cū aq̄ cocta frigida īfirmis exiberi. ℞. etiā iulep de arātiis de citro delimōib9. aā. vn. i. miſce & cū aq̄ cocta fria infirmis p̄be. ℞. iulep roſati uiolati oxizachare. aā. un. i. miſce & cū aq̄ cocta fria exibe Hee potōes cor cōfortāt & calorē febrilē extīguūt. Epithīa ī febrib9 peſtilētialib9 oīo ꝯuēit. Iō ne tardes ıp̄m cordib9 īfirmoꝝ applicare. ℞. aquę roſate. vn. iiii. melliſſe boragīſ acetoſe & bugloſę. aā. vn. ii. aceti optī uernacii. vn. ii. pulueris roſarū ſilueſtriū ſandaloꝝ alboꝝ & rubeoꝝ coralorum alboꝝ & rubeorum. an. drag. i. ſ. croci. drag. ii. cāphoꝛ. drag. ii. oīa ſil̄ miſce & ī dicto epıthīate petiā de grana īfūde & aliq̄tulū exp̄me: īfirmoꝝ cordib9 ſepiſſime ap pōe. pōt etiā fieri hic ſaccul9 cordial̄. ℞. roſaꝝ ſilueſtri uꝫ florū bugloſe boragīs. florum roſmarini. meliſſe. aā. dra. ii. cāphoꝛ. dra. ii. ſ. muſci. ſcro. i. iacīti: ſmeraldi: & granate aā. gr̄. iii. ſādalorū. al. & rube. coraloꝝ rube. aā drag. i. au. & argē. folia. ii. croci drag. ii. ex oībuſ iſtis fi at ſacculus ꝺ rubea ſcindone. poſtea hēat̄ tegula calefa cta. & cū aq̄ roſa. & aceto optīo uernatō aſp̄gat̄. deinde ſacculuſ tegule ſuperponat̄. poſtea īfırmoꝝ cordıbuſ ap plicet̄. Ex digno odoramēto bonıficat̄ cor & cōfortat̄. Iō ſepe hoc odoramētuꝫ a peſtilētiatis eſt odorādū. ℞. pulueriſ roſa. ſilueſ. utriuſq; ſandaloꝝ folioꝝ lauri: radi cuꝫ ualerianę & gariofilate. aā. drag. ii. gariofiloꝝ: cina momi nuciſmuſcatę cuminelle. ſpice nardi. melegete ſto raciſcalamite. aā. drag. ii. cāphoꝛ. dra. ii. ſ. croci: drag. iii. muſci. ſcro. i. oīa ſubtiliter pulueriꝫent̄. & in ſcindone de grana ligēt̄. & ab īfirmis ſepe odoret̄. Stomachū ut uo mitui reſiſterem9 cuꝫ oleis de citoniis uel de mēta ul̄ de maſtice uel de abſinthio ſeu de ſpica īunger̄ faciebamuſ poſtea modicum puluer̄ gariophilorum ſuperaſpergere

ĩpabam9. pestilẽtiatis oĩo uinuʒ ĩpẽdeř recusabam9. illis soluʒ aq̃ coctã frigidã cõcedebamus. eosq; carnibus pul loꝝ ceteris carnibus meliores & saniores nutrire facie bamus. Cameras ex ture seu ĩcensu uel ex granis guni peri & aliis rebus odoriferis suffumigare ĩparabamus. Illasq; ex aceto & aq̃ rosa. aspgere faciebam9. frõdes fi ctiũ salicũq;. ac etiã persicoꝝ per cameras ꝓsterneř ĩpa rabamus. unctões & emplastra quę pestiferis apatibus approximanť. & etiã a doctoribus medicinę ponũť. dif ficilimuʒ mihi esset cõnumerare. Ideo tue sufficiẽtie reli quo ut meliora exerceat & deteriora reliquat. nullus bar bitõsor ĩ urbe reperiebať q pestilẽtiatos flomare uellet pter unuʒ quẽ habere posse difficilimuʒ erat. Iõ illis q bus apata uenenosa cuʒ acutissima febre oriebanť. hoc mõ succurrebamus. si cito & tẽpore cõueniẽti barbitõso rẽ habere poteramus ĩmediate pestilẽtiatuʒ de latere in quo apa ortum erat flomare faciebamus. ut si glãdula erat sub ascella dex̃ de brachio dextro & si de sinistra de sinistro. & si sub ambabus ascellis de uenis amboꝝ bra chioꝝ. Si uero apa continebať post aurẽ dextrã ꝺ uena man9 dextre si post sinistrã de sinistra & si post ambas aures ꝺ uenis ãbaruʒ manuuʒ. & ita ꝺ coxis ĩtellige. sũt tñ aliq q dicũt ꝙ flomia põt differri usq; ad. xii. horas tñ uidimus ꝙ illis qbus apa uenenosuʒ cum acutissima febre aduẽiebat. si usq; ad illud tps flomia differebať: magꝭ nocebat q̃ ñ iuuabat. aduerte tñ ꝙ pestilẽtiati qb9 apa uenenosuʒ cuʒ acutissima febre oriť. si spacium illius temporis ptereunt nullo modo flomandi sunt. quia spi ritus cum sanguine exiit. Caue etiam ꝙ in locis emonto riis nullo modo repcusiua apponas. Si ergo regnãte pe ste. accideret quod flomatorem tempore cõuenienti ha bere ñ posses: tene ordinẽ si tibi placʒ quẽ in succurrẽdo pestilentiatꝭ tenebam9. Ventosam ter aut quater affoca

7

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

8

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

tā sup apatē si potes appone: si nō potes illā inferiꝰ per tres uł q̄tuor digitos pone· postea cū rasorio fortē fac scarificationē. hoc facto uentosā bn̄ affocatā sup scarifi catione multociēs reitera: ut nō paruā q̄titatē sanguīs attrahat· q̄d si sanguinē atrahit bonū signū est. Si uero sanguinē nō atrahit est malū signū· postea hoc empłm calidū superpone· ℞ armoniaci· vn· ſ· bedell· i· ſapini· an̄· drag· ii· euforbii· castorei· an̄· scropł· i· sinapis piretri· an̄ drag· i· ficuū pinguiū numero q̄tuor· fermēti acri· vn· ſ· gume in optīo uino albo peroptīe dissoluant̄ & colent̄· deinde ut decet oīa sił misceant̄ & fiat empłm.. q̄d cali dū quātū infirmus tollerare possit: apati applica usq̄ q̊ apa bn̄ extractū sit acute: postea cū empło maturatīo ꝓ cede. ·Illud sepe reiterando seu mutādo usq̄ apa matu ratū fuerit maturatoq̄ illud cū gamau uel cū sagittella peroptīe aperi: postea morē cyrugicoꝝ ꝓcede: sī semper in tuo digistīo bonā q̄titatē alumīs zuchari pone. sī men ti tene oī sero dare infirmo unā pillulā īperialē uł alterā appriatā: & oī mane potōꝫ istā. ℞· sirupi de citro· vn· i· ſ terre sigillatę· drag· i· aquę sgabiosę· vn· iii· misce & infir mo p̄be· loco sirupi de citro potes uti sirupo ꝺ limōibꝰ uł de arātiis uel uiolato uł rosato uel oxizachara & sic de aliis pesti cōferētibꝰ. ℞. casie bn̄ pīguis & nouiter ex tractę. vn· ſ· elł· de psilio & de suco rosarū· an̄· drag· ii· dissoluant̄ cū aq̄ sgabiose. & cū vn· i· sirupi uiolati fiat potio breuis· hāc potōꝫ interdū pestilētiato p̄be. etiā ex aliis solutiuis potes ſm q̄d tibi uidebit̄ potiones siłes isti cōponere. Clisteria etiam in istis casibus utilia sunt ℞. ergo casie· vn̄· i· elł de psilio· vn· ſ. dissoluant̄ in deco ctōe cōi· & cū ·iii· vn̄· olei uiolati· & vn· i· puluerl zuchari & modico salis fiat clistere. Si glādula esset in coxa dex tra epar cū epithīate isto epithīa· ℞· aque endiuie solatri

plantagīs & semperuiue.añ. vn.ii. aceti optimi. vñ.
iii.boli armēi terrę sigillate.añ.drag.ii.utriusq; sanda
loꝝ coraloꝝ rubeoꝝ spodii.añ.drag.i.s.cāphoř.drag
i.croci.drag.s.terrāda terrant & cuʒ aqs & aceto fiat.
epithīa. Si uero esset in coxa sinistra splenē cū epithīa
te isto epithīa. ℞.aq̄ endiuie boraginis & buglosse.añ
vñ.ii.aceti opti.vñ.i.spodii karabe.añ.drag.i.s.utru
usq; sandaloꝝ coraloꝝ rubeoꝝ.añ.s.drag.camphore.
scro pl.s.croci.drag.i.Si glandula esset sub ascella dex
cū epithīate cordiali supi9 descripto cor epithīa.Si ꝟo
ī sinistra cōtineret epithīa cordiale retro circa regiōes
cordis appone & nō supra cor ꝓpter emplm qᵒ apati
supponit qa īterdū ista apata ita amplū occupāt locū
qᵒ ꝓpter unctōnes & empla cor epithiari nō pōt.ß si
potes epithīa supra cor suppone & q̄q̄ apa in diuersis
ptib9 corpis cōtinent tñ sp cor epithiare dēs.Si ꝟo
post aures apata cōtinent uētosas spatul & naticis cū
scarificatōe forti appōe.vētose spatul apposite apatib9
post aures cōtentis iuuāt. Etiā uētose cū scarificatōe
naticis applicate apatib9 sub ascellis & in coxis cōten
tis nō puā utilitatē pstāt.vētose naticis apposite cum
bona scarificatōe q̄si flomie uene cōis eqpollēt.Ordi
nē quē circa glādulas bubones & silia tenebam9 ītel
lexisti.Nūc uero ꝺ carbunclis antracib9 prunis & silib
b9 nota.Carbūclos antraces & silia cū isto defensiuo
circū circa p aliqs digitos punge.℞.aque solatri sem
p uiue & plātagīs.añ.vn.iiii.olei rosati.vn.i.boli ar
meni terre sigillate sanguīs draconis.añ.drag.iii.aceti
albi optimi.vñ.iii.oīa sil misce & circū circa carbūcu
lū punge: postea sup nudū caput apatis hoc emplm
superpone. ℞. calcis uiue: salisnitri: cantheridarum:
uirideberis.uitrioli.romani combusti.anna.dragma.i

9

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

10

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

arsinici·drag·i·s·omnia subtiliter pulverizent̃ & cuz sa
pone molli & melle incorporent̃·& fiat emplastruz nõ
multum durũ: sed aliquãtulum molle: qđ apostemati
superpone: mortificato apate: butiruz uel axungiã do
nec remota sit escara pone: postea more cyrugicorũz ꝓ
cede. Et ut supius diximus cuz substantialibus cibis
pestilẽtiatos rege in quibus semꝑ modicũ agreste uel
uini granatoꝝ fac imponere. Vitella ouoꝝ recentium
sorbilia etiã pestilentiatis utilia sũt. Illis qbus acutissi
ma febris cum dolore capitis aduenit: postea in aliquo
emũtariorũ loco apa orit̃. In succurrẽdo eis hũc mo
dum tene: immediate cõquerunt̃. Ventosas spatul̃ &
naticis cum bona scarificatione appone: Et sequẽti die
eis farmacũ uel aliud qđ tibi uidebit̃ prębe. Orto apo
stemate sicut supius diximus ꝓcede. Quos uero acu
tissima febris cuz ꝓfunditate somni tenet. fac omnino
ut eos euigiles.& cum chrysteriis potõibus & uẽtosis
si potes eis auxiliuz dones. Illis q apostema uenenosũ
cum acutissima febre & ꝓfunditate somni tenent sicut
supi9 dixim9 ĩ succurrẽdo ꝓcede. q ꝟo acutissimã si
ne apate & cũ apate tenẽt: & die noctuqꝫ nũq̃ reqem
cape possunt meliori mõ quo potes cũ rebus cor con
fortantibus ac etiã bonis & delicatis potõibus & cli
teriis eis succurr̃: Qui uero apata sine acutissima febre
tenẽt. hos qdẽ fac fl̃omare si potes. sin aũt cũ uentosis
empl̃is potõibus & clisteriis sicut dictũ est ꝓcede. tñ
in istis credo qđ fl̃omia usqꝫ ad·xii. horas differri po
sit. s̃ in illis qbꝫ apata uenenosa cum acutissima febr
adueniunt: nullo modo fl̃omia usqꝫ ad illud tempus
differri debet: Sed quanto cicius fit tanto melior & sa
lubrior existit. Multi tamen ex istis qui apata uene
nosa sine acutissima febre tempore pestis tenent ꝓpter

magnas crapulatões & potatões uinoꝝ fumantiũ ac etiã ſupfluo coitu ĩ ſeuis accñtib9 ĩcurrũt & moriũtᷣ Iõ iſta tpe peſtis tãq̃ mortale uenenũ fugiẽda ſũt. ſũt enĩ vrine peſtilentiatoꝝ aut liuide aut ſubiugales & hoc dicũt medicie doctores & hoc ẽ ueꝝ tñ aliqñ ap paret oppoſitũ. & hoc nr̃o tpe ſepe uidimus qꝺ urina peſtilentiati in ſubſtãtia & colorẽ paꝝ differt ab urinã ſani. Eſt etiã aliqñ ei9 urina ruffa uł rubea uł ſpiſſa: & fetẽs. Ideo aduerte medice ne decipiaris: qm̃ in iſtiſ tporibus multi decipiunᷣ & multe fallacie etiã cõmit tunᷣ. Al.q̃ ex medicaminib9 qb9 uulg9 magis uteba tur tibi in iſto breui opuſculo ſcribere decreuim9. Ali qui erãt q tegulas ſeu thiapas cuporũ optĩe affocatas in fortiſſimo aceto extingueuãt. poſtea in pãnis de ca nipa rudib9 & unctuoſis ĩuoluebãt & ita calidas ap̃a tib9 applicabãt. ex hoc aliq euadebãt. & aliq moriebã tur. Aliq etiã cũ oleo ꝺ uermib9 terreſtrib9 calida ſua ap̃ata ungebãt. Aliq etiã cũ iſtis oleis calidis. ſ. de ca momilla ꝺ lilio de aneto & ꝺ ſambuco mixtis ſua ap̃a ta ungebãt: poſtea ex maluauiſco maluiſ & lapatio acu to cẽpiſq; comeſtibilib9 ſeu de lilio ſub prunis bñ ma ceratꝫ cũ butiro & axũgia fermentoq; & croco emplm cõponebãt & calidũ ſuis ap̃atib9 applicabãt. Aliq etiã erãt q dyalteã bñ diſſoluebãt. & tã calidã q tollerare poterãt ſua ap̃ata ungebant & re uera ſibi utilẽ & ꝓfi cuã reperiebant. Aliqui etiam erant qui uentoſis apo ſtematꝫ ſuppoſitis & bñ clarificatis cũ illiſ. q̃tuor oleiſ ſcꝫ de camomilla zc̃. ap̃ata ungebãt. poſtea emplm de gumis calidũ ap̃atibus applicabãt. Aliqui etiã erant q ap̃ata uenenoſa in corpe tenebãt. & apiũ raninũ qꝺ a uulgo pes milui uł pes anſeris nũcupatᷣ ĩter lapides uiuos cõtundebãt. Poſtea teſtã nuciſ ĩplebãt. & ſi ap̃a

11

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on Plague)

Rolandus Capellutus [1468]
in Bibl. Nat. Paris
(earliest printed book on plague)

erat ĩ coxa dextra in crure dextro: & si ĩ sinistra ĩ sini/
stro crure dictã testã ponebãt: que faciebãt q̃dã uesicã
quã apiebãt. postea cũ butiro ungebãt: & ita si ĩ aliis
locis emũtoriis apa erãt dictũ medicamen manib9 ul'
brachiis applicabãt. ungẽdo sp eoꝝ apata cuȝ oleo de
camomilla & de aneto ꝛc. postea empl'm de maluisco
suis apatib9 supponebãt. Aliq etiã erãt q testã nucis
uiridi de cortice uidalpe ĩter lignũ & supiorẽ corticeȝ
existẽtẽ ĩplebãt. & sicut dictũ ẽ de apio ranino sil'i ar
te de isto laborabãt. Aliq etiã erãt q apatib9 tibiis &
coxis sanguisugas applicabãt. Aliqui etiã erãt q q̃ pri
mũ febris eos ĩuadebat unũ bonũ coclear sulphuris ui/
ui optĩe pulueraȝati cuȝ medio cieto uini albi subtilis
aliq̃tulũ tepidi bibebãt & ex magna uirtute & potẽtia
huius medicamĩs apata a corpe exiebãt: & orta cũ em
pl'o & oleis supius dictis ꝓcedebãt. Aliq erãt q cẹpe
scaloniã & spicã alei & .xx. grana pipis cũ sale & calce
uiua cõtũdebãt & cũ melle & sapone liq̃do empl'm fa/
ciebãt. postea testã nucis dicto empl'o ĩplebant q̃ an/
traci ul' carbũculo supponebãt. Aliq etiã ex sanis erãt
q seipos a peste pseurare uolebãt & cũ cãtheridibus
& fortib9 herbis & acutis medicamĩb9 sua crura ulce
rabãt ulceratisq̧ cũ butiro & axũgia ꝓcedebãt. Mul
ta & multa alia medicamia qbus uulg9 utebãt ibi ad
dere potuisseȝ. que & mihi scribẽti: & tibi legẽti: cete/
risq̧ intuẽtibus: tediũ nõ inferãt illa ꝑtermittere decre
ui. Bñ uale: & tuũ Rolandũ Capellutũ chry. philoso
phũ ad tua uota respirantẽ intellige: Sed iterũ te rogo
ut omniuȝ reruȝ tuarum exitum consideres.

Rome impressum p Ingeniosuȝ uirũ Ma
gistrũ Udalricũ gallũ de Almania.

